



Tågen gick rakt in i lägret och passagerarna sorterades så fort de klev av. Till gaskamrarna eller till tvångsarbete.

forts man inte protesterar?

Jag tänker att om en viss **Abraham** inte hade utvandrat från ett fattigt skraddarliv i en litauisk by 30 år före Auschwitz hade jag aldrig gått här. Eller om tyskarna ockuperat inte bara Norge och Danmark i april 1940 utan också Sverige. Då hade jag heller aldrig gått här. Slumpen, tänker jag.

Jag tänker på en annan kvinna också. En brunögd, klok person som jag lärde känna mot slutet av hennes liv. Också hon hade ett nummer på armen. Men ville aldrig prata om det. Inte med sina barn, inte med någon. Jag såg henne som stark, med en obändlig överlevnadsinstinkt. Det var nog den hon klarade sig på. Hon blev så småningom psykolog, och levde som om varje dag var den sista.

Det är de båda kvinnorna som jag ser framför mig på rundturen. Den tar ett par timmar.

Efteråt behöver jag tänka, meditera, bearbeta, vara tyst för mig själv. Det är hemskt. Men just därför måste vi se det med våra egna ögon. Om detta *måste* vi fortsätta att berätta. Det är *vi* som måste göra det. För snart är alla som själva var med borta.

Att leva med vetskapen om att en galen man för inte så länge sedan ville utrota sådana som jag, och miljontals andra vanliga människor, är underligt.

Jag som skriver råkar ha en bråkdelens judisk blandning i mig, och har möjlighet att skriva här i M, tidningen jag jobbar på. Men för att ta avstånd mot förföljelser och ta ställning mot rasism behövs inga personliga band.

Det räcker med att vara mänsklig. ●

EN INTERNATIONELL MINNESDAG

För varje år blir det svårare att få vittnesmål från dem som på nära håll upplevde Förintelsen. Inom en snar framtid kommer det inte att finnas några vittnen kvar i livet. För att hålla berättelserna vid liv har pr-mannen **Micael Binfeldt** inrättat en stiftelse för att hedra minnet av Förintelsen. Pengarna ska gå till kulturprojekt som sprider berättelser som annars tystnar när de sista överlevarna försvinner. I år, på 70-årsdagen av befrielsen av Auschwitz, delar stiftelsen ut sina första stipendier. Den 27 januari är också den internationella Minnesdagen för Förintelsen. Micael Binfeldt berättade för **Amelia Adamo** och M-läsarna på vår Lyckokryss i oktober, om sitt initiativ och om sin judiska släkt som till stora delar uttraderades i Förintelsen.

Mer info: binfeldstiftelse.se



AUSCHWITZ I LITTERATUREN



Håll minnet levande, läs om Auschwitz! Här listar vi både självbiografiska och fiktiva skildringar. Det är berättelser både inifrån dödslägret och om hur det är att vara efterkommande till överlevare från Auschwitz.

- **Flickan som kom till Auschwitz**
Sören Sommelius
- **Helgas dagbok: Flickan som överlevde förintelsen**
Helga Weiss
- **Skärvor av ett liv**
Hédi Fried
- **Natten Gryningen Dagen**
Elie Wiesel
- **Är detta att vara människa**
- **Fristen**
- **De förlorade och de räddade**
Primo Levi
- **Jag heter inte Miriam**
Majgull Axelsson
- **Jag flydde från Auschwitz**
Rudolf Vrba
- **A-6171 Jag överlevde Auschwitz**
Ferenc Göndör
- **Ett kort uppehåll på vägen från Auschwitz**
Göran Rosenberg

En viktig plats! M:s redaktion besökte nyligen Auschwitz för att påminna oss om att det här hände i Europa, bara 100 mil från Sverige, för bara 70 år sedan.